

De opdracht, Kaaitheater / H. Sorgeloos

met het zand mee het schip op en begeleiden de reis over de Atlantische Oceaan. Debuïsson dook in elkaar voor de zandstorm, wreef zich het zand uit de ogen, hield zijn oren dicht voor het gezang van de krekels. Toen wierp het verraad zich op hem als een hemel, het geluk der schaamlippen een morgenrood.'

Kaalslag

Het is die achterliggende eenvoud die Jan Ritsema in zijn regie van dit stuk voor het Kaaitheater opgezocht heeft. Hij doet geen enkele poging om de gelaagdheid af te pellen, om de densiteit te doorgronden, om de intertekstueleit aan te geven, om iets van tijd en plaats te verbeelden of zelfs maar te suggereren, om het spel van de maskers te laten zien of om de structuur van het drama bloot te leggen. Hij kiest voor de kaalslag van een lezing waarbij de regisseur als oplettend luisteraar toekijkt en vragen stelt, maar nooit ingrijpt of iets oplegt. Hij schetst en geeft contouren aan, maar kleurt niet in, vult niet in, dikt niet aan. Dat doet hij in de eerste plaats door voor een extreme afschraping van de theatrale middelen te opteren. Het theater wordt ontvleesd om het skelet van een tekst te tonen. Zelden zag ik een grotere beperking van de middelen: de acteurs verschijnen in de toevallige kleding van de dag, belichting beperkt zich tot wat neonverlichting, en het decor bestaat uit niet meer dan een tafel en

een paar stoelen: een repetitieruimte waar de acteurs het publiek uitnodigen tot wat op het eerste gezicht niet meer lijkt dan een lezing. De nulgraad van theater.

Of toch bijna. Want Ritsema doet toch een aantal ingrepen. Zoals de keuze voor drie acteurs die de hele tekst vertolken, inclusief alle nevenintriges, scheuren en breuken, echo's en contraststemmen. Er is geen duidelijke afbakening tussen acteur en roltekst zodat het vaak niet meteen duidelijk is wie welk personage speelt. Op het eerste niveau heeft dat als resultaat dat de tekst veel meer komt bovendrijven en je aandacht toegespitst wordt op de zeggings zelf: de taalhandeling wordt niet besloten in een figuur, wordt niet ingekapseld in een personagebeeld. Krijgt wel klemtonen, accenten en wordt al sprekend behandeld, zodat een betekenis hoorbaar wordt, die echter nooit begraven wordt in de psychologie van een rol. De tekst gaat op die manier aangenaam dansen tussen acteurs en publiek in. Op een tweede niveau duidt een dergelijke tekst- en rolbenadering ook op de multiperspectiviteit van het stuk: de standpunten van Debuïsson, Galloudec en Sasportas worden niet als aparte stellingnamen tegenover mekaar geplaatst. Het idealisme van de ene wordt niet afgezet tegen het verraad van de andere. Het conflict wordt eerder opengespeeld in schuivende schakeringen dan in botsende belangen. De antithese wordt overwonnen door een eindeloze spiegeling van mogelijkheden.

Een tweede ingreep is levensgroot op de

achterwand te zien: een camera volgt de acteurs in hun doen en laten en projecteert de beelden op een groot scherm: gezichten, details van armen en benen, een houding, een blik. Af en toe houdt de camera voor een poosje het beeld vast, om even te verstillen, als een rustpauze. De camera verdubbelt de voorstelling in een opgeblazen beeld. Maar weerkaatst ze ook zodat ze onontkoombaar tot de realiteit van deze ruimte en dit moment zal behoren. De referenties aan een verre Napoleontische tijd, aan een communistisch verleden vervluchtigen ten opzichte van de plaatsbepaling van toeschouwers en acteurs in het heden. Hoe staat het met jouw verraad, jouw leven, jouw lust?

'De Opdracht' is op die manier een heel open tekstlezing geworden. Met grote acteurs, Dirk Roofthoof, Bea Rouffart en Dries Wieme, die aangenaam en voortdurend spannend-speels aanwezig zijn in en doorheen de teksten van Müller. Met tekens die in de nulgraad van het theater een eigen kracht en schoonheid verwerken: een zakdoek, een behaaglijk achterste, een blik, een gebaar.

Maar de opvoering wil ook niet meer zijn en dat is het zwaktebod, dan een uitnodiging tot lectuur. De geësceneerde lezing biedt de tekst aan, die door de concentratie van de lectuur verrassend helder gaat klinken, maar doet ook niet meer dan dat. De theatrale verwerking krijgt naar mijn smaak daarbij te weinig eigen kracht. Vaart te weinig op eigen vermogen. Verwerft geen autonomie. Blijft louter doorgeefluik voor een alleszins spannende tekst. En valt daardoor